

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize – Odjel za makroekonomske analize

Sektor za međunarodne poslove i EU – Odjel za bilateralnu i multilateralnu suradnju

Bugarska – država rastućih poslovnih mogućnosti

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.p
<i>BDP, mlrd. EUR</i>	41,3	41,9	42,0	42,8	45,3	-
<i>Realni rast BDP-a, %</i>	1,6	0,0	0,9	1,3	3,6	3,1
<i>Industrijska proizvodnja kal., %</i>	6,0	-0,4	-0,2	1,8	2,9	-
<i>Promet u trgovini na malo, kal., realno, %</i>	0,6	5,3	3,9	10,3	0,8	-
<i>Stopa nezaposlenosti (LFS), %</i>	11,3	12,3	13,0	11,4	9,2	8,1
<i>Potrošačke cijene - Inflacija, %</i>	3,4	2,4	0,4	-1,6	-1,1	-0,9
<i>Prosječni srednji tečaj BG/EUR</i>	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96
<i>Robni izvoz, mlrd. EUR</i>	20,3	20,8	22,3	22,0	23,2	-
<i>Robni uvoz, mlrd. EUR</i>	23,4	25,5	25,8	26,1	26,4	-
<i>Dug opće države, % BDP-a</i>	15,3	16,8	17,1	27,0	26,0	29,4
<i>Bruto inozemni dug, % BDP-a</i>	84,9	96,2	95,2	92,1	77,2	-

Izvor: Eurostat

Uvodno

Za Hrvatsku je pitanje izvoza ključno kada se govori o većim stopama gospodarskog rasta. To su između ostalog dokazale i 2014. i 2015. godina kada je otvaranje tržišta EU omogućilo visoke stope rasta robnog izvoza, a time i zaustavljanje negativnih trendova u gospodarstvu. Povećanje izvoza moguće je ostvariti otvaranjem novih tržišta ili većim probojem na postojeća, pri čemu je nužno prepoznati potencijale pojedinih tržišta. Bugarska je, prema našem mišljenju, jedno od tržišta s dobrim potencijalima za plasman hrvatskih proizvoda. Unatoč relativno niskoj vrijednosti izvoza na to tržište, pojedini pokazatelji upućuju na relativno visoko prisustvo na njemu. Takav položaj potpomognut je zajedničkim članstvom u CEFTA-i od 2003. do 2006. godine, aktualnim članstvom u Europskoj uniji, blizinom bugarskog tržišta, tradicionalnim svrstavanjem u istu grupaciju zemalja na jugoistoku Europe te srodnim južnoslavenskim jezicima. Pored daljnjeg utjecaja članstva u EU na poboljšanje vanjskotrgovinskih odnosa, kao ključne čimbenike daljnjeg rasta izvoza na bugarsko tržište vidimo očekivani gospodarski rast Bugarske u kombinaciji s relativno visokom uvoznom ovisnošću te, relativno, u podudaranju strukture uvoza Bugarske i proizvodnje u Hrvatskoj.

Osnovni pokazatelji	
Službeni naziv	Republika Bugarska
Glavni grad	Sofija (1,12 milijuna stanovnika)
Površina, u km ²	110.993,6
Broj stanovnika	7,97 milijuna
Službeni jezik	Bugarski
Valuta	Bugarski Lev, 1 BGN=0,51129 EUR 1 BGN=3,8415 HRK
Pismo	Ćirilica
Vremenska zona	GMT +2
Telefonski predbroj	+359 (2 za Sofiju)
Prosječna temperatura zraka	zima od -1 do -2, ljeta od 20 do 22 °C
Nacionalni praznici i neradni dani u Bugarskoj, 2017. godina	
1. siječnja	Nova godina
3. ožujka	Dan oslobođenja od Ottomanske vladavine
14. do 17. travnja	Uskrсни dani
1. svibnja	Praznik rada
6. svibnja	Sv. Juraj (Georgi), dan bugarske vojske
24. svibnja	Dan bugarske prosvjete i kulture i slavenske pismenosti
6. rujna	Dan ujedinjena
22. rujna	Dan neovisnosti
24. prosinca	Badnjak
25. i 26. prosinca	Božić
Prometna povezanost s Hrvatskom	
Putovanje automobilom:	784 km, 8-9 sati automobilom; autocesta Zg-Bg-Niš-granica. Bez autoceste u Bugarskoj cca 60 km.
Putovanje zrakoplovom:	Nema izravne linije; Svakodnevni povratni letovi na relaciji: Zagreb-Istanbul-Sofija; Zagreb-München-Sofija; Zagreb-Beograd-Sofija

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

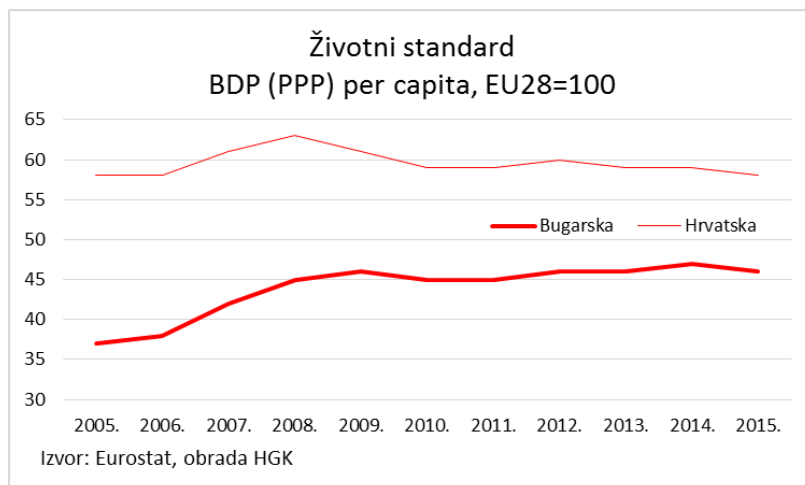
Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

tel.: 01/4828-373; elektronička adresa: makroekonomija@hgk.hr

Gospodarstvo

Bugarsko gospodarstvo je najmanje razvijeno gospodarstvo EU koje se nalazi na tek 46% prosječnog standarda EU, no, s prosječnom realnom stopom rasta od 2,8% u posljednjih

deset godina, Bugarska je bila osma najbrže rastuća zemlja u krugu sadašnjih članica EU. Tijekom recentne globalne krize, Bugarska je imala tek jednu godinu sa zabilježenim padom BDP-a, čime je pokazala veću otpornost od većine članica EU. U tom se kontekstu i odnos bugarskog standarda života u odnosu na prosječan standard današnjih članica

EU popravio za devet postotnih bodova, dok je, primjerice, u istom razdoblju hrvatski standard ostao na istoj razini, odnosno na 58% prosjeka EU.

U 2016. i narednim godinama očekuje se zadržavanje gospodarskog rasta Bugarske po stopama koje su više od prosjeku EU. Tako Europska komisija predviđa rast BDP-a Bugarske u ovoj godini od 3,1% te od 2,9% u 2017. godini, a slične su i projekcije MMF-a koje iznose 3,0% za 2016. i 2,8% za 2017. godinu.

Tečajni režim valutnog odbora s fiksnim tečajem nacionalne valute leva prema euru u iznosu od 1,95583 leva za jedan euro, eliminira tečajne rizike u robnoj razmjeni.

Bugarska ima stabilne javne financije. Javni dug od 26,7% BDP-a u 2015. bio je treći najniži u EU, dok je proračunski manjak od -2,1% BDP-a bio povoljniji od prosjeka EU (-2,4%).

Bugarska je zemlja s najnižim troškom rada u Europskoj uniji. Trošak sata rada u 2015. godini iznosio je 4,1 euro, što je znatno niže od europskog prosjeka (25,0 eura) i od troška rada u Hrvatskoj (9,6 eura). Međutim, posljednjih je godina dinamika rasta troška rada u Bugarskoj viša od prosječnog rasta u EU i Hrvatskoj.

Izravna inozemna ulaganja posljednjih godina nisu bila značajna, na prosječnoj razini od oko 3% BDP-a.

Deset najvećih bugarskih tvrtki nalazi se na ljestvici Deloitte TOP 500 Srednje Europe, a dvije među TOP 100. Svih tih deset bugarskih tvrtki koncentrirane su u samo dvjema djelatnostima (*Energy & Resources* i *Consumer Business & Transportation*). Za usporedbu, u istom izvješću nalazi se trinaest hrvatskih tvrtki koje su koncentrirane u četirima djelatnostima (*Energy & Resources*, *Consumer Business & Transportation*, *Technology, Media & Telecommunications* i *Public Sector*), a u TOP 100 nalaze se četiri hrvatske tvrtke. Najveće hrvatske tvrtke su Agrokor (11. na ljestvici od 500 najvećih) i INA (53.), s prihodima od 6,4 milijarde te 2,5 milijardi eura.

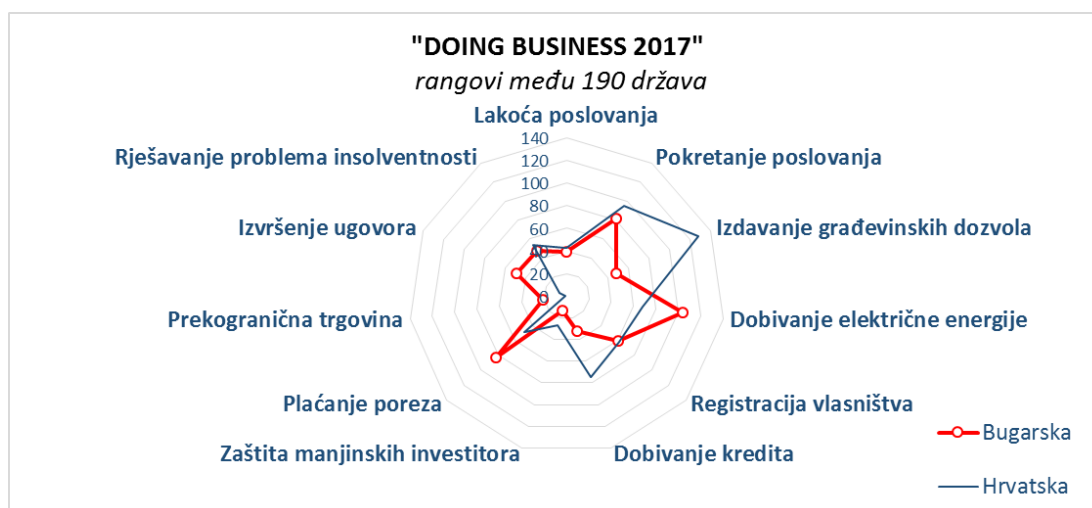
Bugarske tvrtke među top 500 Srednje Europe, 2015. godina

Redni broj	Pozicija među 500	Naziv tvrtke	Djelatnost	Prihod od prodaje, u mil. EUR
1.	51.	Lukoil Neftochim	Energy & Resources	2.565,9
2.	65.	Aurubis	Energy & Resources	2.144,4
3.	108.	Lukoil Bulgaria	Energy & Resources	1.532,5
4.	110.	NEK	Energy & Resources	1.531,1
5.	200.	Chimimport	Consumer Business & Transportation	1.017,2
6.	314.	Cez Electro Bulgaria	Energy & Resources	712,8
7.	325.	Bulgargaz	Energy & Resources	693,6
8.	445.	OMV Bulgaria	Energy & Resources	518,9
9.	464.	ELD	Consumer Business & Transportation	506,4
10.	490.	Saksa	Energy & Resources	481,8

Izvor: Deloitte

Lakoća poslovanja i konkurentnost

Bugarska je u posljednjem desetljeću značajno napredovala u razvoju institucija, poslovnog okruženja i administrativne infrastrukture, što najzornije pokazuje napredak u rangu na ljestvicama globalne konkurentnosti i lakoće poslovanja, koje izrađuju svjetske institucije za većinu zemalja. U usporedbi s Hrvatskom, Bugarska ima povoljniji rang na objema ljestvicama.

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

tel.: 01/4828-373; elektronička adresa: makroekonomija@hgk.hr

Prema lakoći poslovanja („*Doing Business*“ Svjetske banke), prema kojoj je za 2017. godinu rangirano 190 država svijeta, Bugarska je bila na 39. mjestu – četiri mjesta ispred Hrvatske. Deset godina prije, među 155 je zemalja bila na 62. mjestu, dakle, znatno je napredovala, iako su i dalje ispred nje sve posttranzicijske zemlje EU10, osim Hrvatske. U okviru Indeksa, najbolje je rangirano područje zaštite prava manjinskih dioničara, a najlošije dobivanje električne energije (lakoća pristupa električnoj mreži). U odnosu na Hrvatsku, Bugarska ima najveću prednost u segmentu izdavanja građevinskih dozvola, gdje je bolje rangirana od Hrvatske za čak 80 mjesta.

Procedure za izgradnju skladišta

	HR	BG
Broj procedura	19	16
Broj dana	127	105
Trošak (% vrijednosti skladišta)	8,3	3,9

Izvor: Doing Business 2017

Priključenje na mrežu električne energije za standardno skladište

	HR	BG
Broj procedura	5	6
Broj dana	65	130
Trošak, kWh u US cent	16,2	9,7

Registracija vlasništva

	HR	BG
Broj procedura	5	8
Broj dana	62	11
Trošak (% vrijednosti nekretnine)	5,0	2,9

Plaćanje poreza

	HR	BG
Broj plaćanja u godini	31	14
Broj sati koji se troši na popunjavanje poreznih obrazaca	206	453
Trošak (% vrijednosti profita)	20,9	27,0

Izvor: Doing Business 2017

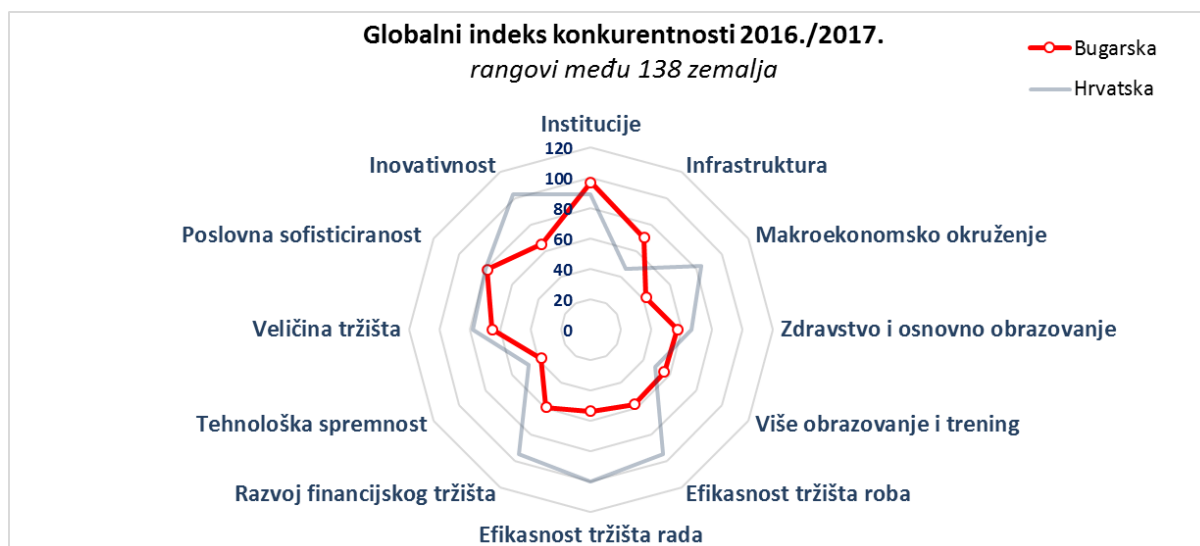
Plaćanje poreza u kontekstu brzine, lakoće i troška za poslodavca, u Bugarskoj je relativno loše ocijenjeno – prema tom pokazatelju Bugarska je 83. od 190 zemalja te lošija od Hrvatske koja je 49. po rangu. No, u odnosu na 2008. godinu, vidljiv je napredak – tada je bilo 3 vrste poreznih plaćanja više na što se trošilo 223 sati godišnje više, a poreznog obveznika-poduzetnika je koštalo gotovo 10 postotnih bodova više u odnosu na vrijednost profita.

Prema indeksu globalne konkurentnosti Svjetskoga gospodarskog foruma koji je za 2016./2017. godinu rangirao 138 država, Bugarska je bila na 50. mjestu – čak 24 mjesta ispred Hrvatske. Od 12 područja (stupova) koja Indeks

pokriva, Bugarska je od Hrvatske bila bolja u njih devet. Najlošije je rangirano područje razvoja institucija, a najbolje područje tehnološke spremnosti (koja uključuje raspoloživost novih tehnologija, razinu apsorpcije i transfera novih tehnologija, udio korisnika Interneta u populaciji, udio korisnika mobilne mreže).

Bugarska je u posljednjih deset godina znatno napredovala prema Indeksu globalne konkurentnosti, za dvadesetak mjesta, dok je, primjerice, Hrvatska nazadovala za otprilike jednako toliko (2007. godine je Hrvatska bila bolja od Bugarske za dvadesetak mjesta, otprilike toliko koliko je Bugarska sada bolja od Hrvatske).

Bugarska je bolje rangirana od Rumunjske, Slovačke, Mađarske i Hrvatske u krugu posttranzicijskih zemalja EU10.

Porezni sustav i porezna opterećenja

Bugarska ima stabilan porezni sustav s niskim opterećenjima. Jedna je od triju europskih zemalja koje ni u vrijeme financijske krize nisu povećavale porezne

stope. Udio poreza i doprinosa u BDP-u (27,8%) jest, uz rumunjski (27,7%), najniži u okviru EU, što upućuje na nisku razinu opterećenosti gospodarskih subjekata i kućanstava.

Stopa korporativnog poreza od 10% u Bugarskoj najniža je među zemljama EU. Slično je i s porezom na dohodak fizičkih osoba koji se plaća po stopi od 10% („flat rate“). Standardna stopa PDV-a je 20%, a postoji i snižena stopa od 9% koja se primjenjuje za hotelski smještaj i kampove.

U okviru promocije ulaganja, Bugarska nudi porezne olakšice i oslobođenja te druge stimulatívne mjere za poželjne investicije i projekte usmjerene na slabije razvijena područja. Tako investicije više od pet milijuna BGN, koje kreiraju više od 20 radnih mjesta, mogu biti u razdoblju od dvije godine oslobođene plaćanja PDV-a na uvoz potrebne opreme. Stopa korporativnog poreza iznosi 0% ako se ulaže u regiju u kojoj je nezaposlenost 25% viša od prosjeka zemlje, a u okviru tog poreza postoji i mogućnost otpisa troškova istraživanja i razvoja te ubrzana amortizacija od dvije godine za računala i novu opremu za proizvodnju. (detaljnije informacije o porezima mogu se dobiti na internetskoj stranici bugarskog ministarstva financija: <http://www.nap.bg/en/page?id=1>).

	Bugarska	Hrvatska*	Prosjek EU
Udio poreza i doprinosa u BDP-u, %	27,8	36,7	40
Standardna stopa PDV-a, %	20	25	21,5
Korporativni porez, %	10	20*	22,09
Najviša stopa na dohodak pojedinaca, %	10	40*	39,9

Izvor: KPMG; obrada: HGK

*Prema prijedlogu stope bi u idućoj godini trebale biti snižene sa 20% na 18% (12%) te s 40% na 36%

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

tel.: 01/4828-373; elektronička adresa: makroekonomija@hgk.hr

Rizici

Pokazatelji kreditnog rejtinga Bugarske svrstavaju je među zemlje umjerenog do znatnog rizika sa stabilnim izgledima. Unutar triju glavnih svjetskih agencija za procjenu rizika, dvije agencije drže rejting unutar investicijskog ranga, mada na donjemu srednjem stupnju, dok agencija *Standard & Poor's* od konca 2014. godine rangira Bugarsku među zemlje s neinvesticijskim spekulativnim rejtingom.

	← INVESTICIJSKI RANG										NEINVESTICIJSKI RANG →											
	Najviši										Najniži											
Moody's	Aaa	Aa1	Aa2	Aa3	A1	A2	A3	Baa1	Baa2	Baa3	Ba1	Ba2	Ba3	B1	B2	B3	Caa1	Caa2	Caa3	Ca	C	
S&P	AAA	AA+	AA	AA-	A+	A	A-	BBB+	BBB	BBB-	BB+	BB	BB-	B+	B	B-	CCC+	CCC	CCC-	CC	C	D
Fitch	AAA	AA+	AA	AA-	A+	A	A-	BBB+	BBB	BBB-	BB+	BB	BB-	B+	B	B-	CCC	CC	C	RD	D	

Izvor: Fitch, Moody's, Standard & Poor's; obrada: HGK

Glavni ekonomski rizici povezani su s nedovoljno dinamičnim gospodarskim rastom, dugotrajnijim deflacijskim kretanjima te s problemima neprihodujućih kredita u bankarskom sektoru i zaduženosti tvrtki. Dugoročnije, mogućnost ubrzanijeg razvoja ograničava sve nepovoljnija demografska situacija, obilježena depopulacijom (u posljednja se dva desetljeća broj stanovnika smanjio za gotovo 15%), starenjem stanovništva i emigracijom, što se odražava na potrebu provedbe reformi u zdravstvenom i mirovinskom sustavu. Zbog svog geografskog položaja na raskrižju Europe, Azije i Srednjeg istoka, Bugarska se nalazi na važnim pravcima kretanja roba i ljudi pa i na tzv. Balkanskoj ruti migrantske krize. To sa sobom nosi određene rizike, uključujući i kriminalne aktivnosti (trgovina ljudima i nelegalnim robama).

Prema pokazateljima siromaštva, Bugarska se nalazi daleko iznad prosjeka EU i u samom je vrhu među zemljama članicama.

POKAZATELJI SIROMAŠTVA U 2015.

	Stopa rizika od siromaštva, %	Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, %	Nejednakost distribucije dohotka – kvintilni omjer (S80/S20)
EU-28	17,3	23,7	5,2
Bugarska	22	41,3	7,1
Hrvatska	20	29,1	5,2

Izvor: DZS

Prema iskustvima hrvatskog veleposlanstva u Bugarskoj, specifični problemi bugarskog tržišta odnose se na visoku zaštitu nacionalnog tržišta putem često kompliciranih, pa i financijski zahtjevnih pravnih pravila uvoza, udovoljavanja sanitarnim standardima i pravilima sigurnosti hrane, etiketiranja artikala i slično. Problem za poslovanje često predstavlja i korupcija na različitim razinama, osobito kada je riječ o velikim poslovima javnih tvrtki i tvrtki u državnom vlasništvu te postupanja koja ograničavaju sudjelovanje stranih tvrtki u javnim natječajima (objava dokumentacije samo na bugarskom jeziku, kratka objava

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

tel.: 01/4828-373; elektronička adresa: makroekonomija@hgk.hr

javnog natječaja koja traje tek nekoliko sati i slično). Pored toga, zaštita vlasničkih prava je nepotpuna, razina sive ekonomije i neprijavljenog rada visoka, a naplata potraživanja rizična.

Prema izvještaju „*EOS Survey European Payment Practices 2016*“, u posljednje je dvije godine u Bugarskoj udio plaćanja koja su kasnila ili nisu mogla biti naplaćena iznosio 27%, dok je europski prosjek bio 23%.

Indeks percepcije korupcije (*Transparency International*) smjestio je 2015. godine Bugarsku na 69. mjesto među 168 analiziranih zemalja (Hrvatska je na 50. mjestu).

Prema Indeksu ekonomske slobode (*Heritage Foundation*), u 2016. godini Bugarska se nalazila na 60. mjestu među 178 zemalja.

Robna razmjena – struktura izvoza i uvoza Bugarske

Podatci o vrijednosti robne razmjene Bugarske pokazuju otvorenost bugarskoga gospodarstva. Naime, s udjelom izvoza u BDP-u od približno 50% i s udjelom uvoza u BDP-u od približno 60%, Bugarska znatno premašuje prosjeke tih pokazatelja za sve članice EU.

Najveći dio uvoza odnosi se na mineralna goriva i njihove proizvode (energente) koji čine oko 15% ukupne vrijednosti uvoza. Značajan udio od oko 10% imaju i strojevi i uređaji te električna oprema, dok se približno 7% vrijednosti uvoza odnosi na različite vrste vozila, osim tračničkih. Pored toga, u uvozu su značajno zastupljene i rude, plastika i plastični proizvodi, farmaceutski proizvodi, željezo, čelik i njihovi proizvodi te kemijski proizvodi.

Najveći rast vrijednosti uvoza Bugarske u proteklih nekoliko godina zabilježen je kod osobnih i manjih putničkih vozila, specijaliziranih strojeva za industrijske grane (gdje su se isticali poljoprivredni strojevi, traktori i manji građevinski strojevi), medicinskih i farmaceutskih proizvoda, proizvoda kemijske industrije, osobito sredstava za zaštitu bilja, naftnih derivata te električne opreme, točnije strojeva i električnih aparata za kućanstvo.

Bugarska poput svih ostalih članica najveći dio svog uvoza ostvaruje iz ostalih članica EU (osim Nizozemske i povremeno Ujedinjenoga Kraljevstva), odnosno ostvaruje veću vrijednost Intra od Extra EU uvoza. Djelomično zahvaljujući padu cijena sirove nafte, udio uvoza iz ostalih članica je u 2015. dosegnuo 64,3%.

Sedam od deset najvećih vanjskotrgovinskih partnera Bugarske dolaze iz EU. To su najveća gospodarstva u Uniji – Njemačka i Italija, susjedne zemlje – Mađarska, Rumunjska i Grčka te Nizozemska i Španjolska. Među zemljama izvan EU, Bugarska najviše uvozi iz Rusije (pretežno sirovu naftu), Turske (plastiku, strojeve i uređaje, električnu opremu) i Kine (strojeve i uređaje, električnu opremu).

Bugarska je iz Hrvatske u 2015. godini uvezla tek 0,2% ukupne vrijednosti svog uvoza (prema podacima bugarskoga Nacionalnog statističkog instituta).

Hrvatska je u 2015. godini u Bugarsku izvezla 0,6% vrijednosti ukupnog izvoza. Taj udio se u posljednjih desetak godina kretao između 0,3% i 0,6%, bez nekoga naglašenijeg trenda. Vrijednost izvoza ipak pokazuje lagani trend povećanja od 2011. godine, sa znatnijim rastom u 2014. i 2015. godini, koji se može pripisati pristupanju Hrvatske Europskoj uniji.

Najveći dio izvoza RH u Bugarsku odnosio se u 2015. godini na šećer, mineralna gnojiva, nove automobile, duhan i kombajne. Pritom se najviše isticao izvoz šećera koji je činio 13,4% ukupnog izvoza. Promatrano u posljednjih nekoliko godina, šećer, mineralna gnojiva, automobili i duhan imali su i najveći rast u strukturi izvoza prema Bugarskoj, dok se istodobno znatno smanjio izvoz naftnih derivata i plina. U posljednjih nekoliko godina, među najvećim izvoznicima u Bugarsku su proizvođači šećera, Petrokemija, Same Deutz-Fahr Žetelice, L'Oreal Adria, Pliva i INA.

Premda je Bugarska osamnaesto izvozno tržište za Hrvatsku, među članicama EU, relativno je dobro pokrivena hrvatskim izvozom u usporedbi s ostalim članicama EU.

Pokazatelji izvoza RH, 2015. godina

	Izvoz u mil. EUR	Veličina BDP-a zemlje na jedan EUR uvoza iz Hrvatske	Broj izvezenih grupa proizvoda prema KN-8	Udio pet najzastupljenijih grupa proizvoda prema KN-8 u izvozu Hrvatske, %
Slovenija	1.416,9	27	4.710	27,1
Mađarska	415,3	262	1.816	41,9
Poljska	177,2	2.414	1.169	23,9
Slovačka	176,2	443	1.021	55,4
Češka	149,6	1.116	1.106	31,1
Rumunjska	131,0	1.224	1.004	25,8
Bugarska	67,8	651	835	34,5
Litva	21,3	1.744	264	55,9
Latvia	13,3	1.834	211	67,8
Estonija	9,1	2.227	336	67,9

Izvor: Eurostat, DZS

Vrijednost hrvatskog izvoza, u odnosu na nacionalni BDP, smješta Bugarsku na šesto mjesto među članicama. Prve tri zemlje su Slovenija, Malta i Mađarska, a najmanju sklonost uvoza iz Hrvatske u odnosu na veličinu gospodarstva ima Ujedinjeno Kraljevstvo. Pored toga, udio uvoza Bugarske u ukupnom uvozu svih članica EU je u 2015. godini iznosio 0,6%, a Hrvatska je prema toj zemlji izvezla 0,9% svog izvoza prema članicama, što je Bugarsku svrstalo među deset članica s takvim pozitivnim omjerom za Hrvatsku. Promatrano prema broju izvezenih proizvoda, Bugarska je s 835 vrsta proizvoda uvezenih iz Hrvatske zauzela mjesto približno na sredini ljestvice članica EU. Znatno je zaostajala za 4.710 vrsta proizvoda izvezenih prema Sloveniji, ali je prema tom broju bila zastupljenija od npr. Belgije, Španjolske ili Švedske. Međutim, ako se taj broj dodatno postavi u omjer s BDP-om, Bugarska je nakon Slovenije i Malte bila članica EU u koju se izvezlo najveći broj proizvoda prema KN-8 u odnosu na veličinu BDP-a promatrane zemlje.

Potencijali rasta izvoza prema Bugarskoj

Kada se govori o potencijalima rasta izvoza Hrvatske u Bugarsku, mora se napomenuti znatna povezanost između strukture uvoza Bugarske i proizvodnje u Hrvatskoj gdje visoke udjele zauzimaju strojevi i uređaji, električna oprema te kemijska i farmaceutska industrija.

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

tel.: 01/4828-373; elektronička adresa: makroekonomija@hgk.hr

Premda je ovakva podjela dosta široka, ipak je podloga za detaljniju analizu potreba bugarskog tržišta. S obzirom na rast standarda u Bugarskoj, znatan prostor za rast izvoza imaju i proizvodi hrvatske prehrambene industrije, osobito delikatesni proizvodi poput ribljih prerađevina i maslinova ulja. Takvi bi se proizvodi mogli pridružiti **Podravkinjoj Vegeti koja je najpoznatiji hrvatski brand na bugarskom tržištu.**

Jedan od mogućih načina otvaranja bugarskog tržišta jest prisustvo na sajmovima. Bugarska ima nekoliko većih i značajnih sajmova, pri čemu se izdvaja Međunarodni tehnički sajam u Plovdivu koji se održava krajem rujna. Hrvatska je među pet zemalja čiji izlagači od početka sudjeluju na ovom 130 godina starom sajmu. Hrvatsko Veleposlanstvo u Bugarskoj, u skladu sa svojim iskustvima, preporučuje sudjelovanje na navedenom sajmu u Plovdivu te na dvama međunarodnim sajmovima hrane i pića, od kojih se jedan održava u studenom u Sofiji, a drugi u veljači u Plovdivu.

Popis značajnijih sajmova u Bugarskoj, 2017. godina

Sajam	Mjesto održavanja	Termin održavanja
Turizam - HOLIDAY&SPA EXPO	Sofija	15.02.-17.02.
Međunarodni poljoprivredni sajam - AGRA	Plovdiv	22.02.-26.02.
Pčelarstvo i oprema - API BULGARIA	Plovdiv	22.02.-26.02.
Prehrambeni proizvodi i tehnologije - FOODTECH	Plovdiv	22.02.-26.02.
Opreme za hotele i restorane - HORECA	Plovdiv	22.02.-26.02.
Vinarstvo - VINARIA	Plovdiv	22.02.-26.02.
Kongres i izložba energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije za Jugoistočnu Europu - EE&RE EXHIBITION	Sofija	07.03.-09.03.
Upravljanje otpadom, recikliranje, okoliš, za Jugoistočnu Europu - SAVE THE PLANET	Sofija	07.03.-09.03.
Inteligentni transport, upravljanje zgradama, primjena ICT tehnologija u urbanim aktivnostima - SMART CITIES	Sofija	07.03.-09.03.
Građevinarstvo - BULGARIA BUILDING WEEK	Sofija	15.03.-18.03.
Sigurnost i zaštita - SECURITY EXPO SOFIA	Sofija	16.03.-19.03.
Arhitektura, građevinarstvo, oprema - STROIKO 2000	Sofija	22.03.-26.03.
Lov, ribarstvo, turizam&sport - NATURE, HUNTING, FISHING	Plovdiv	29.03.-02.04.
Grijanje, hlađenje, upravljanje i kontrola, zaštita okoliša - BULCONTROLA / BULTERM	Sofija	04.04.-06.04.
Sve o vodama, pročišćavanje, zaštita voda, oprema za zaštitu od poplava, održavanje i čišćenje bazena - WATER SOFIA	Sofija	04.04.-06.04.
Stojevi, tehnologija i industrijska oprema - MACHTECH&INNOTECH	Sofija	04.04.-07.04.
Auto-moto (uključujući građevinske strojeve) - MOTOR BIKE SHOW	Plovdiv	14.04.-15.04.
Obrada drveta i namještaj - TECHNOMEBEL	Sofija	24.04.-28.04.
Kućni i uredski namještaj, rasvjeta i oprema - WORLD OF FURNITURE	Sofija	24.04.-28.04.
Upravljanje vodama i tehnologije - AQUATECH BULGARIA	Plovdiv	25.09.-30.09.
Transport i servisna oprema - AUTOTECH	Plovdiv	25.09.-30.09.
Kemijska industrija - CHEMICAL INDUSTRY	Plovdiv	25.09.-30.09.
Elektronika i elektrotehnika . ELTECH PLOVDIV	Plovdiv	25.09.-30.09.
Energetika i ekologija - ENECO	Plovdiv	25.09.-30.09.
Informatičke tehnologije, Izložba softwera - INFOTECH, PC WORLD	Plovdiv	25.09.-30.09.
Rudarstvo - INTERMIN EXPO	Plovdiv	25.09.-30.09.
Strojogradnja - MACHINE BUILDING	Plovdiv	25.09.-30.09.
Građevinski materijali, stojevi i tehnologija za građevinarstvo - STROYTECH	Plovdiv	25.09.-30.09.
Auto-moto (industrija, dijelovi, finaciranje, moto) - AUTOWORLD	Plovdiv	25.09.-30.09.
Automobili, dijelovi,oprema - MOTOR SHOW SOFHIA	Sofija	Listopad
Arhitektura, građevinarstvo, oprema - STROIKO 2000	Sofija	18.10.-22.10.
Sajam svježe hrane - MEATMANIA	Sofija	Studeni
Vino, pivo, rakije - SALON DE VIN	Sofija	Studeni
Sve za prehrambenu industriju i proizvodi - INTERFOOD AND DRINK	Sofija	Studeni
Sve za mliječnu industriju i proizvodi - THE WORLD OF MILK	Sofija	Studeni
Sve za pekarsku industriju i proizvodnju slastica - BULPEK	Sofija	Studeni
Kozmetički proizvodi, namještaj, putovanja, turizam - SIHRE	Sofija	Studeni

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

tel.: 01/4828-373; elektronička adresa: makroekonomija@hgk.hr

Bitan čimbenik dobrih gospodarskih odnosa i njihovog poboljšanja jesu i međusobna ulaganja. Od 1993. do kraja 2015. godine, izravna ulaganja Bugarske u Hrvatsku iznosila su 6,1 milijun eura, pri čemu se najviše ulagalo u djelatnost trgovine na veliko i posredovanje u trgovini. Ukupna ulaganja iz Hrvatske u Bugarsku u istom razdoblju iznosila su 15,2 milijuna eura. Najviše se ulagalo u djelatnost trgovine na veliko i posredovanje u trgovini. Ulaganja u Bugarsku čine 0,3% ukupnih inozemnih ulaganja Hrvatske, a ta zemlja nalazi se na 23. mjestu najznačajnijih zemalja za hrvatske investicije.

Aktivnosti HGK vezane uz tržište Bugarske

Hrvatskim je tvrtkama pružena mogućnost praćenja i apliciranja na natječaje koji se svakodnevno objavljuju iz raznih područja djelatnosti. Hrvatska gospodarska komora putem informativne usluge TENDERI HGK, omogućuje tvrtkama pristup dostupnim informacijama o konkretnim poslovnim prilikama na inozemnim tržištima, pa tako i na tržištu Bugarske.

Informacije o bugarskom tržištu pružaju se i na zahtjev. Prema pristiglim upitima tijekom 2016. godine poduzetnike iz Hrvatske najviše su zanimali kontakti izvođača radova, distributera opreme za lov, sigurnosne opreme, oružja i streljiva, marketinških agencija, tvrtki koje se bave zdravom hranom, tvrtki koje se bave reciklažom polietilena te distributeri vapna i vapnenih proizvoda.

Hrvatska gospodarska komora i Bugarska trgovinska i industrijska komora zajednički organiziraju dolazna / odlazna izaslanstva, odnosno Forume, u kojima sudjeluju gospodarstvenici, predstavnici tvrtki i institucija obiju zemalja.

Najznačajnije aktivnosti HGK u vezi s poboljšanjem gospodarskih odnosa Hrvatske i Bugarske bile su:

- rujanj 2012. godine – 68. Međunarodni tehnički sajam u Plovdivu na kojem je HGK sudjelovala s info-pultom; HGK je dobitnik Certifikata 120. obljetnice od održavanja Prve bugarske poljoprivredne i industrijske izložbe
- travanj 2015. godine – Hrvatsko-bugarski gospodarski forum; prisustvovali su bugarski predsjednik, Rosen Plevneliev i predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović; održani su zatvoreni poslovni sastanci hrvatskih tvrtki s oba predsjednika
- svibanj 2015. godine – Bugarsko-hrvatski poslovni forum; posjet izaslanstva hrvatskih tvrtki Bugarskoj i održavanje individualnih sastanaka s bugarskim tvrtkama
- ožujak 2016. godine – Bugarsko-hrvatski gospodarski forum u okviru službene posjete predsjednice RH, Kolinde Grabar-Kitarović; Forum je održan u nazočnosti predsjednika dviju država; organizirani su poslovni sastanci hrvatskih i bugarskih tvrtki
- lipanj 2016. godine – Međunarodni gospodarski forum povodom završetka bugarskog predsjedanja Procesom suradnje u jugoistočnoj Europi (SEECP)
- kolovoz 2016. godine – Dubrovnik Forum, na kojem su sudjelovali predsjednica RH, Kolinda Grabar-Kitarović i bugarski predsjednik, Rosen Plevneliev; HGK je u okviru Foruma organizirala zajedničku panel-raspravu o budućoj suradnji i perspektivama gospodarskih odnosa u regiji, s fokusom na ostvarenje projekata iz područja energetike i infrastrukture, digitalizaciju te poduzetničko učenje kao ključ za povećanje konkurentnosti tvrtki iz regije na međunarodnom tržištu; potpisana je i Zajednička izjava Gospodarskih komora o "Inicijativi triju mora"

Institucije za kontakt

Hrvatska gospodarska komora

Sektor za međunarodne poslove i EU
Odjel za bilateralnu i multilateralnu
suradnju
tel.: 01 48 28 382
faks: 01 48 28 379
e-adresa: eoi@hgk.hr

Veleposlanstvo RH u Sofiji

Oborishte 15, 1504 Sofia, Bulgaria
tel.: (+359) 2 8611 212
faks: (+359) 2 9461 355

Veleposlanstvo Republike Bugarske u RH

10000 Zagreb, Grškovićeveva 31
tel.: 01 4646 609
tel.: 01 4646 631
faks: 01 46 46 625
e-adresa: Embassy.Zagreb@mfa.bg

Ured za gospodarstvo i trgovinu u Republici Hrvatskoj

10000 Zagreb, Pirovec Gornji 32
tel.: 01 46 37 128
faks: 01 46 37 128
e-adresa: k.lazarov@mee.government.bg

Bugarska trgovinska i industrijska komora (BCCI)

10058 Sofija, 9 Iskar Str., Bulgaria
tel.: (+359 2) 8117 400, 9872 631
faks: (+359 2) 9873 209
e-adresa: bcci@bcci.bg

Bugarsko industrijsko udruženje

1000 Sofia, 16-20, Alabin Str. , Bulgaria
tel.: (+359) 2 9320 911
faks: (+359) 2 9872 604
e-adresa: office@bia-bg.com
<http://www.bia-bg.com>

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize
Odjel za makroekonomske analize
tel.: 01/4828-373; elektronička adresa: makroekonomija@hgk.hr

POPIS KRATICA

RH	Republika Hrvatska
EU	Europska unija
DZS	Državni zavod za statistiku
HGK	Hrvatska gospodarska komora
MMF	Međunarodni monetarni fond
BDP	Bruto domaći proizvod
HRK	Hrvatska kuna
BGN	Bugarski lev
PDV	Porez na dodanu vrijednost
KN-8	Kombinirana nomenklatura
SEECF	<i>South-East European Cooperation Process</i> (Proces suradnje u Jugoistočnoj Europi)

Zahvaljujemo Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Bugarskoj na pomoći i informacijama koje su pomogle u izradi ove analize.

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovorna HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama koje potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise i o promjenama izvora informacija, i o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drugačije reproducirati bez navođenja izvora.

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

tel.: 01/4828-373; elektronička adresa: makroekonomija@hgk.hr